

Խմբ. — Գլխոյց և Բարոյական կրթութիւն	1
Հայկական հեմարան	52
Թորոսեան Հ. Յովհ. — Սեբերիանոսի Գաբազանց եպիսկոպոսին Թ. հառին Յոյն բնագրին գիւտը և Հայ թարգմանութիւնը	4
Անդիտաց անպիտ. Գեղազիրներ՝ Մագ չբուցնելու և Գեղթափ օձահարի	11
Սիւրբաբեան Արտաշատի Արքեպ. — Պատմութիւն Հալէպի քահանայից (շար.)	12
Աստուածաբանական	
Թումաձան Հ. Թ. — Սաղիմեան վեղաբարին զառանցանքները Յարութեան և Փրկագործութեան մասին	18
Գրական	
Ֆերապ. — Յաւիտեան (քերթ.)	17
Պղտիկեան Պ. Վրդ. — Հին օրեր (քերթ.)	39
Փէշիկեան Հ. Եղիա. — Վաղամեոիկ վահրամ Գործողեանի յիշատակին (քերթ.)	45
Օրուան գրքեր-Գրախօսական	
Երեմեան Հ. Սիմոն. — «Մարաշ» կամ «Գերմանիկ և Հերոս Չէյթուն» (գրեց՝ Հ. Գալուստեան)	40
Փէշիկեան Հ. Ե. — «Զմրուխտէ պատմութեան» (գրեց Թորոս Ազատեան)	43
Ազգային կորուստներ-Մահացած դէմքեր	
Փէշիկեան Հ. Ե. — Վեհ. բարգէւ Ա. Կոթ. Սոսո - Հ. Գաբրիէլ Ն. Վ. Մեղեգիւշեան - Գաբրիէլ Էմ. Նորսուհիսեան	31
Ֆէյտի Ֆրէդ. — Prof. Meillet	37
Հայկական Մամուլ	
Հ. Ե. Փ. — Հանդէս հանդիսից - «Անահիտ» (Խմբ. Ա. Չօղանեանի)	46

Réd. — L'Ecole et l'Education morale	1
Accadémie Arménienne	
Torossian P. J. — Le texte grec de la IX ^e homélie de Sévérien de Gabala et la traduction Arménienne	4
Pharmacologie ancienne orientale	11
Surmèyan Mgr. Artavast. — Histoire des prêtres d'Alep	12
Théologie	
Thomadjan P. Th. — Les erreurs d'un moine arménien de Jérusalem contre la Résurrection du Christ et contre la Rédemption	18
Littérature	
Férab. — In æternum! (poésie)	17
Bezdhikian P. P. — Des jours passés	39
Paitchikian P. E. — A la mémoire de Vahram Kortochian	45
Recensions	
Erémian P. S. — «Marash» ou «Germanica et le héros Zeïtoun» (par H. Kaloustian)	40
Paitchikian P. G. — «L'habit d'éméraude» (par Toros Azadian)	43
Pertes nationales - Nécrologie	
Paitchikian P. E. — Papken Catholikos de Sis. — P. Gabriel Ménévichian. — Mr. Gabriel Noradounkian	31
Feydit Fréd. — Prof. Meillet	37
Presse Arménienne	
P. E. P. — Revue des Revues - «Anahit» (par A. Tchobanian)	46

ԲԱՉՄԱՎԵՊ

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ - ԳԻՏԱԿԱՆ - ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ - ԹԻՒ 1

ՀԱՏ. Ղ.Ե. ՌԵԶԶ-ՌԵԶԷ

ՎԵՆԵՏԻԿ Ս. ՂԱԶԱՐ

ԴՊՐՈՑ ԵՒ ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

Դեռ կը հնչէ յոբելիական փողը ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ԵՒ ՄՈՒՐԱՏ-ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ազգանունէր զոյգ կրթական վառարաններուն: Հարկւրամեակի մեծ տօնախմբում իւրենցին՝ սկսած Ս. Ղազարու մէջ՝ ազգային եւ միջազգային փառաշուք պերճանքով պատկուեցան տօնական կրթարանին մէջ ի վեներտիկ, եւ մինչ կը թուէին աւարտիլ Գոռնարոյ դշխոյին հեռաւոր դղեակին մէջ յԱզոյց՝ այնքան յուզիչ դրուագներով, ահա Ս. Ղազարու կողմ որ կ'երթար եւ կ'ոգեւորէր Մուրատի եւ Ռափայէլի երախտագէտ սաները աշխարհիս հեռաւոր անկիւններուն մէջ: Հարկ չկայ յիշել ու նորոգել հոս Ազգային մամուլին յարուցած խանդավառութիւնը յուշերու, դրուատիքի, բանախօսութեանց եւ հանդէսներու արձագանգով, մանաւանդ Աղեքսանդրիոյ եւ Գահիրէի մէջ տեղի ունեցածներուն եւ Ռումանիոյ մէջ ստեղծուած ոգեւորութեան: Այս տարի Փարիզահայ գաղութն ալ բախտը պիտի ունենայ վայելելու՝ տարիներու իր համակրութեան արժանի շքեղ հանդէս մը՝ կազմակերպուած Մուրատեան վարժարանի Տեսչութեան կողմէն:

Եւ այսպէս զոյգ Հաստատութեանց կեդրոնական յարկերը՝ Խալալեան եւ Ֆրանսական ասպնջական երկիրներուն մէջ իրենց խունկն ու պաշտամունքը նուիրած պիտի ըլլան զոյգ անմահ Բարերարներուն, որոնք իրենց կարգին նախկին եւ ներկայ Սաներու համախումբ բազմութեան հետ պիտի երգեն սիրոյ եւ երախտագիտութեան նուագը առ մեծն ՄԻԹԱՐ եւ իր Միաբանութիւնը՝ ոգի եւ շունչ եւ անմահութիւն իրենց վարժարաններուն, յանուն եւ յօգուտ Հայ Ազգին:

Կ'արժէր այսքան շուինդ, համարային եւ ազգային այսքան մեծադրորդ ոգեւորութիւն: Անշուշտ: - Եւ այնքան մեծ իրաւամբ, որքան կենսական եւ փրկարար է հարցը:

ԲԱՉՄԱՎԵՊ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1937

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆՍ Կը խնդրէ որ մեր ազնիւ բաժանորդները բարեհաճին փութով կարգադրել իրենց հին ու նոր հաշիւները, թէ դիւրացնելու թերթիս հրատարակութիւնը եւ թէ նպաստելու Հայ Գրի ծաւալումին՝ Յունաստանի, Սիւրիոյ եւ Միջագետքի չքաւոր հաստատութեանց եւ գրասէրներու քով՝ որոնք թախանձագին ձրի «Բազմավէպ» կը խնդրեն մեզմէ:

Եւ արդարեւ երբ կը խօսինք Դպրոցի եւ Բարոյական կրթութեան վրայ, պէտք է տեսնենք անոր մէջ ամէնէն մեծ նուիրականութիւնը՝ որմէ կը կախուի ցեղին բարեւոյ պահպանութիւնն եւ երջանկութիւնը:

Մարդկութիւնը յանուն Գերագոյն եւ Արարչագործ Էական տաճարներ կը նուիրէ եւ պաշտամունք: Կրօնքի տաճարէն անբաժան է անտրամադրելիօրէն կրթութեան տաճարը, ինչպէս կը տեսնենք մեր ազգային հոգեւորական մէջ իսկ: Մեր վանական սրբաբալայրերն էին մեր կրթութեան եւ գիտութեան հիմարանները. եւ եկեղեցիներու առջնութիւնը էր որ հայ մանուկը իր կրթութեան նախատարերքը կը սորվէր:

Ի զուր պիտի ըլլայ անհատին եւ ընկերութեան ձգտումը զարգացման եւ երջանկութեան՝ առանց դպրոցի եւ կրթութեան. վասն զի ապրելու բնագոյնը բնականաբար գրգռու կ'ըլլայ կրքի եւ շահամոլութեան՝ որոնք անպայման թշուառ կ'ընեն անհատը՝ եթէ ան չսորվի թէ ինչ է իր դիրքը հանդէպ իր Արարչին, իր նմաններուն եւ իր անձին:

Դպրոցն է ուրեմն որ պիտի տայ տղուն՝ մարդկային պարտքերուն եւ իրաւունքներուն գիտակցութիւնը որ «հիմն է ամէն բարոյականութեան եւ պայման պարկեշտ եւ օգտակար կենաց» ինչպէս լաւ կը շեշտէր Զօհրապ. եւ այն մտահոգներուն դէմ՝ որ դպրոցի եւ ուսման նպատակ կ'ուզէին դնել կեանքի պահեստի հայծայնութեան միայն՝ անտեսելով կրթութիւնը, կ'աւելցնէր. «Ուսումը կը սովորուի բարոյական եւ մտաւորական զարգացման համար, եւ ոչ դրամ շահելու». եւ թէ կրթութեան իսկական նպատակը «բարի մարդ եւ բարի քաղաքացի պատրաստելն է»: Վասն զի «երբ դպրոցները կատարեալ մարդ ընեն մեր տղայքը, կ'աւելցնէ Ռ. Պէրպէրեան, ալ նոքա կարող են իրենց կեանքը պահպանելու եւ զարգացնելու միջոցները գտնել եւ իւրացնել անջան»:

Մարդ իր բարոյական դերն եւ արժէքը մոռնալով է որ կ'ընդհարի ընկերութեան հետ եւ յանգէտս կը վնասէ իր հիմնական շահերուն եւ երջանկութեան: Հարկ է ուրեմն ըմբռնել թէ «Ամէն մարդ ստեղծուած է, կ'ըսէ Պէրպէրեան, իբրեւ ՄԱՐԴ. ապրելու, այսինքն իբրեւ բարոյական էակ, անդամ եւ գլուխ ընտանեաց, անդամ ազգի ու մարդկային ընկերութեան, ապա իւր երջանկութիւնը, զոր պարտի ստեղծել, եւ այլոցն որում պարտի ծառայել՝ ինչպիսի՞ փափուկ պարտաւորութիւններ կը դնեն իւր վրայ, զոր անշուշտ չէ կարող քիչ մը թուաբանութեամբ արժանապէս կատարել յաջողիլ»:

Դպրոցն է որ պիտի կազմէ մանուկ ու մատաղ հոգին՝ նկարագրի հիմնական գծերով. տոգորելով անոր մէջ կարգի եւ կանոնի գաղափարը եւ անոնցմէ անբաժան՝ սէր, զոհողութիւն, համբերութիւն եւ ընկերականութիւն, որոնք ամէնը ծաղիկը պիտի կազմեն բարի վարքի եւ հոգեկան քաղցր ներդաշնակութեան: Եւ անշուշտ այսքան բարիք պիտի արժեն եւ պսակեն տարիներու հիմնական զոհողութիւնն եւ նիւթական ու բարոյական գրկանքները, առանց որոնց ոչ յառաջադիմութիւն եւ ոչ երջանկութիւն կայ:

Ահա ինչ որ Հայ ծնողներ պէտք է ըմբռնեն, եւ մանաւանդ հայ գաղութներու ներկայացուցիչ մարմինները: Որովհետեւ կրթութեան թերին է որ ի սկզբանէ մինչեւ այսօր կը զգացնէ իր խոր վերքը մեր անհատական ու ընկերական - ազգային կեանքին մէջ: Եւ կրթութիւնն է որ կը փնտռուի Հայ գրագէտին ու արուեստաւորին, հրապարակաբանին ու վաճառականին եւ վերջապէս ամէն դասակարգի մէջ. վասն զի ամէն արուեստէ եւ արհեստէ վեր եւ անդին՝ ՄԱՐԴԵՆ է որ կը փնտռուի, կրթութեամբ ու ազնիւ մարդը: Այդ էր անշուշտ շարժառիթը որ մղեց Մուրատն ու Ռափայելը, մանաւանդ թէ անոնցմէ առաջ Մխիթարեան Միաբանութիւնը՝ որ գտաւ բարերարներ եւ ձեռք ձգեց անոնց կտակը եւ նուիրագործեց յանուն Հայ Ազգին մեծ բարիքին՝ ի գին անլուր ներդրութեանց, եւ ինչպէս ըսինք, ի գին կեանքի եւ մահուան:

Երբ հարցը Դպրոցի եւ կրթութեան շուրջ կը դառնայ, Կրթիչն եւ Ուսուցիչն է որ կը փնտռուի: Ահա ամենամեծ պահանջը ամէն կրթական հաստատութեան, եւս աւելի մեր ազգային վարժարաններուն, որոնց համար նուիրողներու թիւը շատ քիչ է, այսինքն անոնց որ բուն կոչումն եւ ձեռնհասութիւնն ունին այդ պաշտօնին:

Յամենայն դէպս Ազգային վարչական մարմիններու խղճին վրայ կը ծանրանայ այդ պահանջը՝ որուն պատասխանատուութեան ծանրութիւնը դիւրին չէ կշռել ներկայ եւ ապագայ սերունդներուն առջեւ:

Եթէ Նախախնամութիւնը մայրերուն շնորհած է պաշտօնը զաւակներ պարգեւելու Ազգին, վարժապետն է սակայն, ոի տիպար վարժապետը, որուն վերապահուած է արուեստներու արուեստը՝ բուն մարդը կերտել ու կերպարանել իր բարոյական կատարելութիւններով: Եւ երանի՜ այն սերունդներուն որ ընտիր դաստիարակներ ունենալու մեծագոյն բախտին կը վիճակուին, ըսելու համար գոհունակութեամբ իմաստունին հետ. «Մանուկ էի մտաւարժ, ոգւոյ բարւոյ դիպեցայ»:

Ազգային պատուական դաստիարակն եւ ուսուցիչը Պէրպէրեան գեղեցկօրէն կու տայ մեզի պատկերը տիպար վարժապետին՝ գրութեամբ մը զոր բերնուց սորված ենք մեր դպրոցական սեղաններուն վրայ: Այլուր «Դպրոց եւ դպրութիւն» հաւաքածոյին մէջ՝ կրթական հարցերու կարգին՝ կը թուէ Ուսուցչին բազմաթիւ պարտականութիւնները, որոնցմէ գլխաւորները միայն հոս նշանակել կը բաւականանանք, լաւագոյն յուշ եւ նուէր մ'ընելու դիտումով մեր ազգային վարժարաններուն մէջ տքնող բարի ուսուցիչներուն եւ դաստիարակներուն:

«Պէտք է, կ'ըսէ, ուսուցիչն՝ մեր առ անձն, առ նմանս, առ Ազգն, առ երկիրն եւ առ Աստուած պարտուց վրայ սրտագին խօսի մերթ ընդ մերթ...»

«Պէտք է ուսուցանել Հին եւ Նոր Կտակարաններն ու քրիստոնէական վարդապետութիւնը... եւ Յիսուսի վարուց մէջ սիրոյ, գեղի եւ անձնութեան վսեմ իտեալ մը ներկայացնել...»

«Զէ ներքի երբեք ուսուցչաց թեմեւօրէն եւ անզոյշ կերպով խօսիլ աշակերտաց առջեւ կրօնական խնդիրներու վրայ... Հշմարիտ դաստիարակի մը աններքի է չգալ կրօնին մեծութիւնը եւ մարդկայն հակառակորդին վրայ անոր գործած մեծ ազդեցութիւնը»:

«Դպրոցին միջնորդը պէտք է որ բարոյական ըլլայ, ուսուցիչը բարի վարուց եւ ազնիւ զգացմանց օրինակը տան աշակերտաց, սէր, անձնութեան ունենալ անոնց համար, եւ ոչինչ ուսուցուի եւ թոյլ տրուի ընթերցումը որ տղայոց բարոյական գիտակցութիւնը խանգարէ...»

«Պէտք է խնամով հսկել որ տղոց մէջ տիրէ ներդաշնակութեան ոգին եւ համակրական ձգտումներն ու փոխադարձ սիրոյ եւ անձնութեան զգացումները մշակել...»

«Պէտք է ուսուցումն ու հրահանգներն ու ընթերցումները ծառայեցնել, որքան հնար է, բարոյական կրթութեան»...

«Օրհնեալ ըլլայ վարժապետը» պիտի ըսենք հուսկ նոյն գրագէտ դաստիարակին հետ, եթէ այս սկզբունքներով կրթէ նա իր աշակերտները, զանոնք ուղղելով միշտ բարեւոյն, ազնուին եւ գեղեցկին, սիրցնելով հանուր մարդկութիւնը իբրեւ եղբայր՝ առանց ուրացութեան Ազգին ու ազգային նուիրականութեանց, կրօնական թէ պատմական - մատենագրական - լեզուական, ինչ որ յատուկ ուշադրութեան կէտ է մանաւանդ ներկայիս, եւ կարօտ զգուշութեան եւ զոհողութեան: Եւ փոխադարձաբար սիրցնել Ազգը՝ առանց ազգամոլութեան կամ մարդատեցութեան, օգտուելով միջազգային գաղափարական - գրական հարստութենէն, զարգացնելու համար ազգային իր բոլոր հիւղերուն մէջ, մեր պաշտելի Նախնեաց լուսաւոր օրինակին համեմատ:

ԽՄԲ.

1605-71

